

Dr Tadeusz Sozański

MIKROSOCJOLOGIA I i II

Program dwuczęściowego kursu
dla studentów I roku socjologii - studiów *niestacjonarnych*
prowadzonego w Krakowskiej Szkole Wyższej im. A. Frycza-Modrzewskiego
w roku akademickim 2010/2011

Począwszy od roku akademickiego 2007/2008, całoroczne zajęcia z przedmiotu *Mikrosocjologia* mają postać dwu kursów semestralnych, *Mikrosocjologia I* (I semestr) i *Mikrosocjologia II* (II semestr), po 20 godzin wykładów i 20 godzin ćwiczeń każdy. Celem obu kursów jest zapoznanie słuchaczy z klasycznymi teoriami mikrosocjologicznymi i badaniami małych grup społecznych i procesów grupowych. Program uwzględnia własne zainteresowania badawcze wykładowcy i jego doświadczenie dydaktyczne. Kontynuowana będzie tradycja (zapoczątkowana przez prof. Jacka Szmatkę, 1950–2001) wykładania mikrosocjologii jako dyscypliny teoretyczno-eksperymentalnej skupiającej uwagę na *elementarnych* strukturach i procesach społecznych.

Od słuchaczy oczekuje się systematycznego uczęszczania na wykłady oraz aktywnej obecności na ćwiczeniach. Oba kursy kończą się egzaminami. Do egzaminów studentów obowiązuje znajomość materiału z wykładów oraz literatury zaleconej do przestudiowania na ćwiczeniach, które będzie prowadziła mgr **Agnieszka Ostafińska** według własnego szczegółowego programu uzgodnionego z wykładowcą. **Oceny zaliczeniowe** wystawione przez nią po I i II semestrze będą miały wpływ na **oceny końcowe** wystawione przez wykładowcę po kończących oba kursy **egzaminach pisemnych** w formie testu wyboru.

Jeśli ocena zaliczeniowa będzie wyższa o co najmniej 1 od oceny z testu egzaminacyjnego (np. zaliczenie 4.0, test 3.0) ocena końcowa będzie wyższa od oceny z testu o 0.5 (w przykładzie 3.5), natomiast jeśli ocena zaliczeniowa będzie niższa od oceny z testu o co najmniej 1.5 (np. zaliczenie 3.5, test 5.0), ocena końcowa będzie niższa o 0.5 od oceny z testu (w przykładzie 4.5). W pozostałych przypadkach ocena końcowa będzie się pokrywać z oceną z testu. Ocena niedostateczna z testu bez względu na wynik ćwiczeń pociąga za sobą końcową ocenę niedostateczną

Tematy wykładów

Mikrosocjologia I

1. Co to jest nauka? Podziały nauk. Osobliwości socjologii jako nauki empirycznej i teoretycznej.
2. Metody badawcze socjologii. Podstawowe wiadomości o eksperymencie.
3. Architektura świata społecznego. Koncepcje wielopoziomowości świata społecznego. Elementarne zjawiska i procesy społeczne. Mikrosocjologia i makrosocjologia.
4. Pojęcie grupy społecznej. Podziały grup społecznych. Wielość zmiennych różnicujących grupy (w ujęciu Mertona).
5. Historia mikrosocjologii w zarysie. Wkład klasyków socjologii XIX i XX wieku. Odkrycie zjawiska facylitacji społecznej i grup nieformalnych wytwarzających normy.
6. Teoria pola i dynamika grupowa. Współczesna mikrosocjologia strukturalna.
7. Modele interakcji społecznej. Atrakcyjność interpersonalna w diadzie. Interakcja jako komunikowanie się prowadzące do uzgodnienia postaw. Mikrosocjologia a psychologia społeczna.
8. Model racjonalnego aktora. Teoria elementarna Davida Willera. Relacje wymiany, przymusu i konfliktu.

9. Interakcja społeczna w diadzie jako gra. Minimalne sytuacje decyzyjne i minimalne sytuacje społeczne.
10. Dylemat więźnia. Problem kooperacji. Dylematy społeczne.

Mikrosocjologia II

1. Obserwacyjne metody badania procesów interakcji w małych grupach dyskusyjnych i zadaniowych. System 12 kategorii Balesa i SYMLOG.
2. Rola społeczna, pozycja, status, osobowość. Różne konceptualizacje i teorie. Teoria różnicowania się ról.
3. Status w grupach zadaniowych. Teoria stanów oczekiwań.
4. Wpływ liczebności grupy na procesy grupowe. Przegląd wyników badań eksperymentalnych (wg *Handbook of Small Group Research* Paula Hare'a).
5. Struktura i strukturalizm w mikrosocjologii. Struktury relacyjne. Struktury dominacji (porządek dziobania) i struktury sympatii.
6. Socjometria jako teoria i metodologia badania małych grup. Metody pozyskiwania i analizy danych relacyjnych. Analiza sieci społecznych – ogólne wiadomości. Model struktury socjometrycznej Leinhardta-Davisa.
7. Efektywność grup zadaniowych a struktura sieci komunikowania się. Klasyczne eksperymenty Bavelasa i Leavitta. Miary centralizacji.
8. Normy grupowe. Konformizm. Wpływ grupy na jednostkę. Spójność grupy. Syndrom myślenia grupowego.
9. Przywództwo w grupach zadaniowych. Style przywództwa. Wieloczynnikowa teoria przywództwa Freda Fiedlera.
10. Podejmowanie decyzji przez jednostki i grupy. Zjawisko polaryzacji.

Literatura obowiązkowa

Podane niżej zestawienie obejmuje teksty obowiązkowe do obu kursów. Większość z nich będzie zadana do przestudiowania na ćwiczeniach w ramach obu kursów.

- ARONSON Elliot, T.D. WILSON, R.M. AKERT. *Psychologia społeczna. Serce i umysł*. Poznań 1997: Rozdział 9 (*Procesy grupowe*, fragment), ss. 354–379.
- ASCH Solomon E. *Opinie i nacisk społeczny*. Ss. 37–47 (Rozdział 3) w: ARONSON Elliot (red.) *Człowiek istota społeczna. Wybór tekstów*. Warszawa 2001.
- BALES Robert F. *SYMLOG: o pewnym praktycznym podejściu do badania małych grup*. Ss. 53–80 w: *EM II*.
- BROWN Rupert. *Procesy grupowe*. Gdańsk 2006: Rozdział 5 (*Kto jest bardziej skuteczny – jednostki czy grupy*), ss. 153–200.
- FIEDLER Fred E. *Osobowościowe i sytuacyjne determinanty przywództwa*. Ss. 385–415 w: *EM I*.
- JANIS Irving. *Uogólnienia dotyczące grupowego myślenia*. Ss. 185–200 w: *EM II*.
- MERTON Robert K. *Prowizoryczna lista własności grup społecznych*. Ss. 67–80 w: *EM I* • *Zespół ról społecznych*. Ss. 147–160 w: *EM I*.
- MIKA Stanisław. *Psychologia społeczna*. Wyd. III. Warszawa 1981: Rozdział V (*Grupy jako system jednostek pozostających ze sobą w interakcji*, fragment), ss. 328–340.
- MILGRAM Stanley. *Behawioralne badanie posłuszeństwa*. Ss. 48–64 (rozdział 4) w: ARONSON Elliot (red.) *Człowiek istota społeczna. Wybór tekstów*. Warszawa 2001.
- MLICKI Marek. *Konflikty społeczne. Pułapki i dylematy działań zbiorowych*. Warszawa 1992: Rozdział 4 (O

- dylematach społecznych), ss. 57–68 • Rozdział 7 (*Jednostka i grupa wobec dylematu*), ss. 109–132.
- NEWCOMB Theodore M. R.H. TURNER, P.E. CONVERSE. *Psychologia społeczna*. Warszawa 1965: Dodatek C (*Analiza procesu interakcji*), ss. 577–583.
- RYBICKI Paweł. *Grupy społeczne*. Ss. 207–217 (VI.1) w: *Społeczeństwo miejskie*. Warszawa 1972 • *Wielkie i małe struktury społeczne*. Ss. 184–219 w: *Struktura społecznego świata*. Warszawa 1979.
- SZACKA Barbara. *Wprowadzenie do socjologii*. Warszawa 2003: Rozdział V (*Interakcje społeczne*), ss. 119–133.
- SZMATKA Jacek. *Próba strukturalistycznej koncepcji małej grupy społecznej*. „*Studia Socjologiczne*” 1983 nr 2, 153–170 • *Emergentny strukturalizm socjologiczny – dochodzenie do paradygmatu analizy mikrostruktur społecznych*. Ss. 15–43 (r. 1) w: *MSS* • *Różnice strukturalne między diadami i triadami*. Ss. 62–65 (r. 2, 2.3.5) w: *MSS*. *Socjometria Jacoba L. Moreno*. Ss. 96–107 (r. 3, 3.2) w: *MSS* • *Formowanie się i krystalizacja układów statusów*. Ss. 127–140 (r.4) w: *MSS* • *Role społeczne i struktury ról*. Ss. 141–160 (r.5) w: *MSS* • *Struktura socjometryczna*. Ss. 161–178 (r. 6, 6.1–6.3.2) w: *MSS* • *Atrakcyjność interpersonalna i struktury socjometryczne sensu stricto*. Ss. 178–184 (r. 6, 6.3.3) w: *MSS*.
- SZMATKA Jacek, D. WAGNER, K. WYSIĘŃSKA. *Teoria stanów oczekiwań*. Ss. 200–207 w: *ES*, t. 4. Warszawa 2002.
- UHL Izabella. *Co to jest „teoria elementarna”?* Ss. 73–99 w: *SWW*.

- ES* *Encyklopedia Socjologii*, t. 1-4, Warszawa 1998-2002.
- EM I* SZMATKA Jacek (red.). *Elementy mikrosocjologii (Wybór tekstów)*. Kraków 1979.
- EM II* SZMATKA Jacek (red.). *Elementy mikrosocjologii. Część II (Wybór tekstów)*. Kraków 1992.
- MSS* SZMATKA Jacek. *Małe struktury społeczne. Wstęp do mikrosocjologii strukturalnej*. Warszawa 1989, 2007 (w spisie lektur podano strony w nowym wydaniu, które ukazało się w 2007 roku w serii *Biblioteka Socjologiczna*)
- SWW* SOZAŃSKI Tadeusz, Jacek SZMATKA, Marian KEMPNY (red.). *Struktura, wymiana, władza. Studia z socjologii teoretycznej*. Warszawa 1993.

